

Spring!

Samen voor **mooie en duurzame provincies**

De Natuur en Milieufederaties

De Natuur en Milieufederaties zetten zich in voor een schoon milieu, een rijke natuur en een mooi landschap in de 12 provincies. Wij doen dit samen met meer dan 1000 aangesloten organisaties waarin bij elkaar duizenden vrijwilligers actief zijn. Ook mensen die zich individueel willen inzetten kunnen bij ons terecht. Wij hebben een sterk netwerk bij politiek, overheid en bedrijfsleven in de provincies. Ons netwerk verbindt provinciale en landelijke politiek met de haarvaten van de samenleving in buurten, wijken en regio's in de provincies.

Wij stimuleren en verbinden burgers, bedrijven en andere instellingen om te werken aan duurzaamheid. Wij ondersteunen burgers bij het vergroten van de leefbaarheid in hun buurt en het meedenken over de toekomst van hun gemeente en het buitengebied.

Wie wil werken aan een duurzame en mooie leefomgeving kan bij ons terecht! Abonneer u op de nieuwsbrief van de Natuur en Milieufederatie in uw provincie. Kijk voor de contactinformatie van de Natuur en Milieufederaties op www.natuurenmilieufederaties.nl.

Bij de coverfoto vlnr: Bernard Wientjes (voorzitter VNO-NCW), Tjeu van Mierlo (De Natuur en Milieufederaties), Margriet Schreuders (Nationale Postcode Loterij) en Bernard ter Haar (directeur-generaal Milieu van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu; hij verving staatssecretaris Joop Atsma). Zie verder pag.3.

Colofon

Tekst:

Chris Bos en Rinus Antonisse (pag. 3)

Eindredactie:

Gerrit Geerds

Grafische vormgeving:

FisK, Oenkerk

Stichting De Natuur en Milieufederaties staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Utrecht onder nummer 41266143 en heeft het CBF-Keurmerk.

Het secretariaat van de Natuur en Milieufederaties is verhuisd naar:

Hengeveldstraat 29
3572 KH Utrecht
(zowel bezoek- als postadres)

Telefoonnummer: 030 2567 360

Email: info@natuurenmilieufederaties.nl

Website: www.natuurenmilieufederaties.nl

Inhoudsopgave

- 3 Presentatie van de **resultaten van onze CO2 Ambitie**
- 4 Zwemmen in **schoon water**
- 5 Fraai ontwerp, **duurzame productie**
- 6 Een monumentale **besparing**
- 7 **Minder lampen**, meer nacht
- 8 Hoezo **tegen wind?**
- 9 Baas in **eigen meterkast**
- 10 Beheren is **vooruitzien**
- 11 **www.milieuhulp.nl**

De Natuur en Milieufederaties

210 Kiloton minder CO₂ uitstoot door gezamenlijk project CO₂ Ambitie

De CO₂ ambitie noemen de Natuur en Milieufederaties en tien bedrijven hun gezamenlijke project. Samen gaan ze voor 210.000 ton minder uitstoot aan kooldioxide. De reductie is vergelijkbaar met de CO₂ uitstoot van een file tussen Utrecht en Berlijn. Het is voor het eerst dat milieubeweging en bedrijfsleven op deze manier de handen ineen slaan.

Staatssecretaris Joop Atsma van het ministerie van Infrastructuur en Milieu is er enthousiast over. "Om de Europese doelstelling inzake de CO₂-reductie van 20% in 2020 te realiseren zijn nieuwe vormen van samenwerking nodig tussen overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Het project de CO₂ ambitie waar milieufederaties en bedrijfsleven slim en effectief samen optrekken is een uitstekend voorbeeld dat wat mij betreft navolging verdient."

In het project de CO₂ ambitie zijn tien bedrijven samen met De Natuur en Milieufederaties aan de slag gegaan. Onderzoeksbureau Ecofys voerde voor elke deelnemer een CO₂ scan uit en maakte een reductieplan. Dat leidde tot een maatregelenpakket. De maatregelen die de deelnemende bedrijven (gaan) nemen om hun CO₂ uitstoot extra te verminderen zijn heel divers: er is een bedrijf dat investeert

in hergebruik van stoom, terwijl een ander bedrijf een groot deel van het wagenpark op biogas wil laten rijden. Een bedrijf dat afvalwater zuivert, gaat een veel energiezuiniger manier van beluchten toepassen. Met elk bedrijf is een overeenkomst gesloten waarmee het bedrijf zich verbindt aan de uitvoering van het maatregelenpakket. Met het project de CO₂ ambitie is ingehaakt op positieve ervaringen in Zeeland.

Volgens Tjeu van Mierlo, portefeuillehouder Energie en Klimaat van de Natuur en Milieufederaties, is er door het bedrijfsleven nog ongelooflijk veel energiewinst te behalen en CO₂ reductie te verwezenlijken. Het project de CO₂ ambitie toont aan dat de Natuur en Milieufederaties daarbij de bedrijven - op basis van wederzijds vertrouwen - een helpende hand kunnen bieden.

Bernard Wientjes, voorzitter van werkgeversorganisatie VNO-NCW, wees bij de presentatie van het project op een snel veranderende manier van denken over duurzaamheid en klimaat. "Het bedrijfsleven was lang conservatief op dit gebied. Je ziet nu bedrijven omgaan. In de slipstream van grote bedrijven gaan vele kleine mee." Het project is financieel gesteund door de Nationale Postcode Loterij. Margriet Schreuders van de loterij noemde het een 'prachtig initiatief'. Ze liet weten dat haar organisatie overtuigd is van de noodzaak om de CO₂ uitstoot drastisch te verlagen en daarom graag meewerkt.

Zwemmen in schoon water

Zwemmen op de Veluwe? Waarom niet: als het water maar schoon genoeg is. En dat is gelukkig zo, net als op veel andere plekken in Nederland. Dus gingen Gelderse zwemliefhebbers massaal uit de kleren voor een duik in de recreatieplas bij het Heerderstrand. Dat gebeurde in het kader van Big Jump, een internationale manifestatie waarbij overal in Europa mensen te water gaan. Ook elders in Nederland werd volop gesprongen, maar de Gelderse Jump was verkozen als landelijk evenement. Ruim honderd zwemmers onderstreepten hoe belangrijk schoon oppervlaktewater is, zeker nu de waterkwaliteit na jaren van verbetering weer enigszins onder druk staat. Organisaties die zich inspinnen voor schoon water en alles wat daarbij hoort, moeten dus de gelegenheid krijgen om dat te blijven doen.

De Heerdense Big Jump werd georganiseerd door de Gelderse Milieufederatie en het Waterschap Veluwe. Olga Commandeur (bekend van Nederland in Beweging) deed de warming-up en het NOS-journaal maakte een reportage, evenals het Jeugdjournaal.

Wat willen we?

- ***Schoon water op de agenda houden***

Wat doen we?

- ***Samen met partners passende activiteiten als Big Jump organiseren***

Fraai ontwerp, duurzame productie

Mooi, concurrerend en recyclebaar.

Toekomstmuziek? Zeker niet, als je ondernemers en ontwerpers maar met elkaar in contact brengt. En dan krijg je ook wat: bioafbreekbare schoenen bijvoorbeeld, of isolatieplaten op hennepbasis.

Een verantwoord product staat aan het eind van zijn levensduur aan de wieg van een nieuw product. Dat is één van de principes van de Cradle-to-Cradle filosofie. Restproducten worden hergebruikt of zijn afbreekbaar zonder schade voor het milieu en zorgen zo voor een gesloten kringloop. Prachtig natuurlijk, maar de praktijk is vaak weerbarstiger. Toch voelen ook in Nederland steeds meer ondernemers en ontwerpers zich uitgedaagd door het C2C-concept. En steeds vaker leidt dat tot nieuwe oplossingen voor oude problemen. Zeven Natuur- en Milieufederaties steunen die ontwikkeling via het project Cradle to Cradle in de praktijk.

Iedere federatie benaderde ondernemers en ontwerpers in de eigen regio om samen de weg van de wieg in te slaan. En de oogst mag er zijn:

- Een conferentiestoel van regionale grondstoffen (Utrecht, samen met Well Design)
- Straatmeubilair van biohars/composiet, inclusief een pomp voor autobanden, want harde banden rijden zuinig! (Noord-Holland, samen met NPSP)
- Een C2C-regenjas, bioafbreekbare schoenen, raamdecoratie die stroom levert (Limburg, Zeeland, Noord-Brabant, samen met o.a. Refiniy, OAT Shoes)
- Isolatiemateriaal op hennepbasis (Drenthe, samen met HempFlax)
- Bodemverbetering door compostering en terugwinning van fosfaat (Groningen, samen met vier boerenbedrijven)

“Hennep, dat rook je toch?”

“Samen met het bedrijf HempFlax en de collega's van de Natuur- en Milieufederatie Groningen proberen we in een paar jaar hennepisolatie in de markt te zetten, als een volwaardig en concurrerend product. De aanleiding was een studie naar toepassingen van biomassa in een nieuwe woonwijk. Daarbij dook hennep ineens op: ecologische verantwoord, snelgroeiend, en toepasbaar in een bestaand type isolatiemateriaal. Het heeft veel voordelen vergeleken met steen- en glaswol, want het is schoon, stofarm en het jeukt niet.

De reacties? In eerste instantie lacherig. Nog steeds ja, want hennep: ‘dat rook je toch?’ Maar als ik vertel wat je met die vezel allemaal kunt doen, dan wordt bijna iedereen meteen enthousiast. Geen wonder: de hennep wordt lokaal geproduceerd en houdt tijdens de groei ook nog eens CO₂ vast. Ideaal voor de bouw en voor de boer.” (Christiaan Teule, beleidsmedewerker Natuur- en Milieufederatie Drenthe)

Wat willen we?

- **Producten die na gebruik als grondstof kunnen dienen**

Wat doen we?

- **Samen met ondernemers en ontwerpers hoogwaardige C2C-producten ontwikkelen en die promoten**

Een monumentale besparing

Kasteelheren wisten het al in de Middeleeuwen: het is wel mooi wonen, maar je stookt je wezenloos. Ook in deze eeuw vliegen er heel wat euro's door de schoorsteen van monumentale panden. Toch is er qua energiebesparing veel meer mogelijk dan veel eigenaren denken. "En zonder de monumentale status aan te tasten."

De crux is - zoals zo vaak - het bij elkaar brengen van mensen die weinig van elkaars doen en laten weten, maar veel aan elkaar kunnen hebben. In dit geval waren dat de gescheiden werelden van Monumentenzorg en die van natuur en milieu. Dus organiseerde de Natuur- en Milieufederatie Utrecht (NMU) vier bijeenkomsten, samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Center for Sustainability van de Nyenrode Business Universiteit. Deskundigen deden uit de doeken hoe het kan: energie besparen met behoud van monumentale waarde. En al snel ging het gonzen. "Bij iedere volgende bijeenkomst was het drukker," aldus Ieke Benschop van de NMU, "overheden, architecten, woningcorporaties, particuliere eigenaren..."

Houd het omkeerbaar

De rode draad voor monumentaal besparen is 'omkeerbaarheid'. Ieke Benschop: "Vermijd ingrepen die je niet kunt herroepen. Leg bijvoorbeeld een energiezuinige vloer op de originele. Breek geen muren uit, maar kies voor een doos-in-doosconstructie. Of hang dikke gordijnen op, dat scheelt al 40% warmteverlies." Die boodschap sloeg aan. Geen wonder, want de potentiële opbrengst is enorm. "Oude panden nemen 12 % van het energiegebruik voor hun rekening. Alleen al in de provincie Utrecht zijn ruim tienduizend rijks- en gemeentelijk beschermde monumenten."

De NMU heeft zelf al enkele panden onder de loep genomen. De Utrechtse Pniëlkerk kan flink besparen door muur-, vloer- en dakisolatie en vloerverwarming aan te brengen. En twee historische stadspanden kunnen dat door isolerende voorzetmuren en dakisolatie. "Als mensen eenmaal zien wat er kan, verdwijnt hun aanvankelijke huivering."

Wat willen we?

- **Energiebesparing in monumentale panden**

Wat doen we?

- **Partijen samenbrengen**
- **Energiebesparingscans maken van monumenten**

Minder lampen, meer nacht

Zeg maar dag tegen de nacht! Dat leek de onvermijdelijke uitkomst van de overbelichting waaraan Nederland sluipenderwijs ten prooi is gevallen. Decennialang zijn de nachten namelijk 3 tot 5% lichter geworden.

Gelukkig is het tij aan het keren, want steeds meer mensen herontdekken de waarde van diepe duisternis. Dat blijkt onder andere tijdens de jaarlijkse Nacht van de Nacht. Tijdens de zevende Nacht van de Nacht op 29 oktober 2011 deden ruim 25.000 mensen mee aan honderden nachtelijke activiteiten, verspreid over heel Nederland. De zachte temperaturen deden velen genieten van wandeltochten door donkere natuurgebieden, sprookjesverhalen bij kaarslicht, huiskamerconcerten of sterrenkijken tussen de wolken door. Anders altijd verlichte gebouwen als de Dom in Utrecht, de Euromast, de Grote Kerk van Dordrecht en de St. Jan in Middelburg stonden deze nacht geheel in het donker.

Maar ook honderden andere kerken, kantoren, bruggen, torens en monumenten waren in een indrukwekkende duisternis gehuld. Zo was de verlichting van voetbalclub ADO Den Haag gedoofd en stonden de hoofdkantoren van ING, ABN-AMRO en Siemens in het donker.

De opbrengst? De Nacht van de Nacht kweekt draagvlak voor structurele maatregelen die nachtverlichting beteugelen, zoals het dimmen van straatlantaarns en het doven van lichtreclames na middernacht. En dat is goed nieuws voor de 75% Nederlanders die donkerdere nachten willen, bijvoorbeeld om beter te kunnen slapen, om van een fraaie sterrenhemel te genieten, omdat ze af willen van de energieverstopping, of omdat ze zich zorgen maken over het welzijn van dieren wier leefpatroon in de war raakt van te veel licht.

Resultaten meldpunt lichthinder

Er is heel veel onnodig licht in Nederland. Dat blijkt uit de bijna 2000 meldingen op de lichthinderkaart van De Natuur- en Milieufederaties. De meldingen zijn in zeven categorieën verdeeld (openbaar, sportveld, reclame, recreatieterreinen, verlichting uit een gebouw, verlichting van een gebouw, particulier). De meeste meldingen vallen in de categorie openbare verlichting, zoals straatverlichting en verlichting van snelwegen. Ook verlichting van gebouwen vindt men vaak onnodig. Monumenten die 's nachts verlicht zijn of bedrijven die de hele nacht met grote spots worden verlicht. In de categorie 'verlichting uit een gebouw' scoort opvallend hoog de verlichting uit koestallen. Veel koeien staan dag en nacht in een verlichte stal. De staldeuren staan vaak wagenwijd open en verspreiden veel licht. Ook opvallend zijn de meldingen van scholen waar het licht 's nachts aan blijft.

De Natuur- en Milieufederaties gaan de komende tijd zoveel mogelijk meldingen oplossen, samen met de veroorzaker.

Wat willen we?

- ***Minder en efficiëntere nachtverlichting***

Wat doen we?

- ***Medeorganisator van Nacht van de Nacht***

Hoezo tegen wind?

Euwenlang was Don Quichot de enige die tegen windmolens vocht. Inmiddels heeft hij Nederlandse volgelingen, want het verzet tegen 'wind op land' groeit. Maar de voorstanders geven niet op. Als je de lusten en lasten eerlijk deelt, is het een uitstekende optie, zeker voor de zeer nabije toekomst.

Het klinkt zo mooi: leven van de wind. Maar de huidige grote turbines zijn sommigen een doorn in het oog. Lokale overheden blijken daar niet ongevoelig voor. En dat is jammer, vindt Juriaan Jansen van de Milieufederatie Noord-Holland. "We hebben het immers wel over de meest doorontwikkelde vorm van duurzame energie, tegen de laagste kosten en het hoogste klimaatrendement."

Wat te doen? Juriaan Jansen: "We moeten het maatschappelijke draagvlak vergroten. En dat kan. Door ervoor te zorgen dat windturbinebezitters, omwonenden en burgers delen in de planvorming. En door opstellingen te ontwerpen met oog voor ecologie, het landschap en de identiteit van de streek. In West-Friesland hebben we op die manier zelfs fervente tegenstanders binnenboord gehaald. Als je de lusten en lasten eerlijk verdeelt over investeerders, maatschappij en burgers verdienen windturbines een plek in Nederland, net als andere belangrijke ruimtelijke functies, zoals bedrijventerreinen, hoogspanningslijnen of waterberging."

Dat eerlijk delen helpt, is ook de essentie van het project *Gedragen door de wind*. Zes Natuur- en Milieufederaties laten daarin zien dat wind op land toekomst heeft, onder andere door de inkomsten uit grootschalige windenergie deels te gebruiken voor het uitvoeren van gezamenlijke ruimtelijke wensen, zoals natuur- en plattelandsontwikkeling of recreatiemogelijkheden.

Wind op zee

Ondertussen in Zeeland. Ook hier geldt dat een klimaatneutrale toekomst je niet komt aanwaaien, maar vraagt om actie en om investeringen in duurzame energie. Vandaar het initiatief van de ZMf voor een windmolenpark op zee, ver buiten de Zeeuwse kust. Het bijzondere van dit plan zit hem in de brede basis. De ZMf vond vijf aansprekende Zeeuwse partners, die zich verenigd hebben in het Zeeuws Offshore Wind Project:

- DELTA, energieleverancier
- Heerema, bouwer van offshoreconstructies
- Zeeland Seaports, het Zeeuwse havenbedrijf
- Verbrugge, logistiek ondernemer
- Zeeuwind, coöperatieve vereniging voor windenergie

De intentieverklaring is getekend en het plan van aanpak is in november 2011 goedgekeurd. Meer weten?

Kijk op www.zowp.nl.

Wat willen we?

- ***De mogelijkheden van windenergie optimaal benutten***

Wat doen we?

- ***Partijen bij elkaar brengen, draagvlak smeden en initiatieven nemen***

Het begint vaak met een set zonnepanelen. Als de kilowatts eenmaal binnenstromen, smaakt dat naar meer. Steeds meer Nederlanders willen onafhankelijker zijn van grote buitenlandse energieproducenten. Zo ontstaan overal lokale initiatieven om coöperatief duurzame energie op te wekken. Stroom als streekproduct.

“Ooit werden gas en licht geleverd door gemeentelijke bedrijven,” memoreert Volkert Vintges, directeur van de Gelderse Milieufederatie. “Later kreeg je provinciale producenten, toen bedrijven als Nuon en Essent, nu nog grotere buitenlandse energiegiganten. Die laatste stap veroorzaakte een omslag bij consumenten. En dankzij technische ontwikkelingen kunnen en willen mensen weer voor hun eigen energie zorgen.” De Natuur- en Milieufederaties steunen die omslag, onder de voorlopige projectnaam *Onze Energie*. “We willen fungeren als een EHBO-post waar burgers, bedrijven en overheden kunnen aankloppen met problemen rond het opzetten van hun eigen energiebedrijfje. Qua techniek, financiën, vergunningen, communicatie, noem maar op.” Behalve hulppost moet *Onze Energie* ook een verdeelcentrum worden. “Van kennis. We willen bijeenkomsten en trainingen organiseren, waar lokale initiatieven van elkaar en van ons kunnen leren.” Bovendien kan *Onze Energie* als mediator optreden. Volkert Vintges: “Lobbyen in Den Haag voor het aanpassen van belemmerende regelgeving. Of woningcorporaties prikkelen om aan te haken.”

Voorwaarts

“Onafhankelijkheid en duurzaamheid zijn de belangrijkste motieven waaruit lokale initiatieven ontstaan,” bevestigt Carlien Hoedemaker-Bos, beleidsmedewerker Klimaat & Energie van de NMF Groningen. “En de prijsstijgingen natuurlijk. Daarnaast blijkt het leuk om samen met je burens energie op te wekken. Dat helpt de sociale cohesie.” De federaties van Friesland en Groningen hebben alle lokale initiatieven geïnventariseerd binnen hun gezamenlijke LvdO-project *Lokale Energie Voorwaarts*. “Sommige initiatieven zijn nog aan het verkennen, andere hebben hun businesscase al klaar. Wij gaan ze bij elkaar brengen, zodat ze van elkaars expertise gebruik maken. Dat moet uitmonden in een website en een handboek voor iedereen die zelf aan de slag wil gaan. En die kennis is ook bruikbaar voor *Onze Energie*.” Een mooi voorbeeld is energicoöperatie *Grunneger Power*, in Groningen-stad en Haren. “Die hebben al 900 leden, die hebben al zonnepanelen, die bereiden zich voor op de stap naar de markt.”

Paar honderd lokale energie initiatieven

Landelijk zijn er een paar honderd energie initiatieven geteld, aldus Volkert Vintges. Die vormen de basis voor *Onze Energie*. “Het toekomstbeeld? Een lappendeken aan lokale energicoöperaties. Met een paar grote centrales - liefst gestookt op biogas - voor de balans op het stroomnet. Vergelijk het met internet. Mensen nemen niet alleen informatie af, ze leveren die ook. Ze zijn consument en producent tegelijk. Dat kan ook met energie.”

Wat willen we?

- *In twee jaar minimaal tien lokale duurzame-energie-initiatieven op de rails zetten*

Wat doen we?

- *Fungeren als aanjager, vraagbaak, coördinator en lobbyist*

Onze Energie wordt mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van het nieuwe lokale energiedienstenbedrijf Qurrent en de Nationale Postcode Loterij.

Beheren is vooruitzien

Natura 2000: ondernemers roepen dat Nederland erdoor op slot zit, natuurbeschermers slaan alarm omdat de natuur nog steeds onvoldoende wordt beschermd. Goede beheerplannen met een degelijke sociaaleconomische paragraaf helpen om de kloof te overbruggen.

Natuur en economie: oude kameraden, maar even vaak gezworen vijanden. Millennialang was de menselijke nijverheid slechts een speldenprik, maar nu heeft de natuur steeds meer bescherming nodig. Vandaar bijvoorbeeld Natura 2000: een netwerk van Europese natuurgebieden. Nederland telt 162 Natura 2000-gebieden, samen goed voor 10% van het grond- en wateroppervlak. Prachtig mooi, zou je zeggen, maar onderzoek leert dat de biodiversiteit ook in die gebieden nog achteruit gaat. Verbeterpunten zijn:

- Terugdringen van stikstof
- Einde maken aan verdroging
- Verbinden van leefgebieden
- Voorkomen van verstoring voor gevoelige habitats en soorten

Ons gezamenlijke programma Ave N@tura 2000 moet daarbij helpen. Kern ervan is het creëren van meer maatschappelijk en politiek draagvlak voor de tijdige totstandkoming van goede beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden. En dat kan, want aanvullend onderzoek leert dat er betere en inventievere oplossingen zijn dan menigeeen denkt. Bijvoorbeeld door een degelijke sociaaleconomische paragraaf op te nemen in het beheerplan. Daarvoor is het nodig om de lokale ondernemers, natuurbeschermers en politici bijeen te brengen. "In direct overleg kun je tot verrassende en vernieuwende oplossingen komen," is de ervaring van Arnoud de Vries van de Friese Milieu Federatie.

Belangrijk is vervolgens om dergelijke ervaringen uit te dragen. Daartoe lieten we onder meer twee onderzoeken uitvoeren en organiseerden we excursies en een expertmeeting met agrariërs. Bovendien organiseerden we samen met Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer, De 12 Landschappen en Natuurmonumenten vier regiodagen. Wordt vervolgd!

Wat willen we?

- ***Behoud van waardevolle natuur in de Nederlandse Natura 2000-gebieden***

Wat doen we?

- ***Via ons programma Ave N@tura 2000 werken aan extra draagvlak en goede beheerplannen***

Als erkende specialisten vergaren de Natuur- en Milieufederaties een schat aan nuttige informatie waarmee verontruste burgers hun voordeel kunnen doen. Ooit kwam al die informatie terecht in een dik handboek, maar sinds een jaar of tien is er milieuhulp.nl, een internetplatform met handzame antwoorden op vragen als: hoe zit het met de luchtkwaliteit in onze straat? Wat doe ik tegen stankoverlast? Mag de gemeente de kinderboerderij zomaar verplaatsen?

Die service van onder andere De Natuur- en Milieufederaties en Milieudefensie voorziet duidelijk in een behoefte, en de bezoeker nadert de 100.000. "Ondertussen zijn we achter de schermen bezig aan een verbeterde versie," vertelt Alex de Meijer van de Gelderse Milieufederatie, die optreedt als moderator van de site. "Dan willen we ook weer meer voorbeeldbrieven aanbieden, die mensen kunnen gebruiken om hun wensen of bezwaren te ondersteunen. Onze kracht? Dat we de bulk aan digitale informatie filteren. Want natuurlijk kun je tegenwoordig op elk thema googelen, maar via milieuhulp kom je vaak sneller waar je wezen wilt en bovendien bij betrouwbare bronnen. En bovendien: vind je toch niet wat je zoekt, dan kun je ook nog contact opnemen met onze helpdesk."

Wat willen we?

- **Natuur- en milieukennis ter beschikking stellen aan iedereen die er wat aan heeft**

Wat doen we?

- **Samen met partners de website www.milieuhulp.nl voeden en onderhouden**

milieuhulp.nl

Ingangen

- hoofdpagina
- thema
- organisatie
- locatie

zoeken

- stel een vraag!

zoek op trefwoord

zoek

hulp

- wat kunt u hier
- tips voor gebruikers
- diensten
- helpdesk

Op Milieuhulp kunt u vragen stellen over de leefomgeving. De antwoorden zijn afkomstig van vele organisaties, overheden en bedrijven, en van Stuurgroep Milieuhulp. U bereikt de onderwerpen via **thema**, zoek op trefwoord en webassistent Bart (zie links) of via kaart en zoekprofiel (zie onder).

De meeste informatie verwijst naar externe bronnen. Alleen informatie gecorrigeerd met de organisatie Milieuhulp is voor rekening van de Stuurgroep Milieuhulp. Zie ook onze Disclaimer.

Milieuhulp is een initiatief van:

MILIEU DEFENSIE **Mooi** **De Natuur en Milieufederaties**

Milieuhulp wordt financieel mogelijk gemaakt door:

provincie Gelderland **IRION** **mtrack**

nieuws

Jaar van de Boerenzwaluwer
2011 is door Vogelbescherming Nederland en SOVON uitgeroepen tot het jaar van de boerenzwaluwer.

Jaar van de Vleermuis
In heel Europa wordt 2011 het jaar van de vleermuis.

Laatste bewerking: 27 okt 2011 Deze pagina is 98.773 maal bekeken.

De Natuur en Milieufederaties

Samen voor mooie en duurzame provincies

U een kans... Zij een kans!

Met steun van de Nationale Postcode Loterij zetten De Natuur- en Milieufederaties zich in de 12 provincies in voor natuur, milieu en landschap. Zo proberen de Milieufederaties bijvoorbeeld verdroging van natuurgebieden tegen te gaan. Hierdoor kunnen ook zeldzame dieren, waaronder dagvlinders als de Zilveren Maan, blijven bestaan.

Meedoen is eenvoudig, bel 0900 300 1500 (10cpm) of meld u aan via www.postcodeloterij.nl. Voor € 10,75 per lot speelt u al mee. Alvast hartelijk dank voor uw deelname.

Foto: Lars Soerink/FN

De Postcode Loterij helpt!

